

MAREK BEM

FESTIWAL TRZECH KULTUR

WŁODAWA 2004

MUZEUM POJEZIERZA ŁĘCZYŃSKO-WŁODAWSKIEGO

22-200 Włodawa

ul. Czerwonego Krzyża 7

tel./fax (082) 57 22 178

e-mail: mplw@wp.pl

**Publikacja została dofinansowana
ze środków Szwajcarskiej Pomocy Finansowej
dla Polski.**

Organizatorzy dziękują za pomoc przy realizacji festiwalu:

- Parafii Rzymsko-Katolickiej św. Ludwika we Włodawie
- Parafii Prawosławnej we Włodawie
- Towarzystwu Opieki nad Zabytkami o/Włodawa

Wielka Synagoga

Dom pokahalny

Mała Synagoga

Kompleks synagogalny

Synagoga : / 1764-1774 / jej budowa przypadła na lata gwałtownego rozwoju miasta. Jest jednym z najcenniejszych zabytków sakralnej architektury żydowskiej w Polsce. Reprezentuje typ tzw. „dziewięciopolowy” wykształcony na początku XVII wieku i trwający w żydowskim budownictwie synagogalnym do połowy XIX wieku. Ukształtowanie synagogi w obecnej postaci łączone jest z Izaakiem Lurją inicjatorem zmian rytuału liturgicznego. Synagoga składa się z sali modlitw, do której przylegają parterowe babińce osłonięte attyką dekorowaną kulistymi sterczynami. Zachowały się nieliczne już w Polsce zasadnicze elementy wyposażenia wnętrza.

Drugim budynkiem włodawskiego kompleksu synagogalnego jest mała bóżnica pochodząca z przełomu XVIII i XIX wieku, budowana w stylu klasycystycznym. Zachowały się w niej fragmenty polichromii ściennych oraz częściowo szafa ołtarzowa. W chwili obecnej obiekt znajduje się w fazie renowacji.

Trzecim obiektem jest budynek bet ha midraszu wzniesiony w 1928 roku. Po remoncie kapitalnym został częściowo przebudowany wewnątrz i zaadaptowany do celów administracyjno-wystawienniczych.

DZIEŃ PIERWSZY FESTIWALU
piątek

Cerkiew wzniesiona w latach 1840-42 z fundacji Augusta Zamoyskiego jako świątynia greko-katolicka, zamieniona następnie na cerkiew prawosławną. Cerkiew założona jest na planie krzyża z trzema apsydami od strony ołtarzowej. Wnętrze pokryte jest klasycystyczną polichromią.

DZIEŃ DRUGI FESTIWALU
sobota

Kościół parafialny p.w. św. Ludwika wzniesiony w latach 1739-80 wg projektu architekta Pawła Fontany. Późnobarokowy typu centralno-wydłużonego na rzucie ośmioboku z dwiema kwadratowymi wieżami od frontu. Nawa zbliżona jest kształtem do elipsy i otoczona szeregiem kaplic. Polichromia późnobarokowa wykonana techniką freskową przez malarzy paulińskich Wojciecha i Antoniego Dobrzanieckich i Gabriela Sławińskiego. We wnętrzu rzeźby rokokowe pochodzące z warsztatów rzeźbiarzy lwowskich: Maciejka Polejowskiego i Michała Filewicza. Obok kościoła klasztor projektu architekta Józefa Pioleti wzniesiony przez paulinów w początkach XVIII wieku oraz kuchnia klasztorna.

DZIEŃ TRZECI FESTIWALU
niedziela

Pełne
świątynie

Festiwal Trzech Kultur
Ekumenizm artystyczny

TRZY KULTURY
JAK JEDNA

**Ciekawość byłych
sąsiadów**

Trzy <sup>dni,
kultury,
społeczności</sup>

Od świątyni do świątyni

Muzyka Sakralna Włodawy

Muzycznym szlakiem
kościół, cerkwi i synagogi

*Jedno miasto
– trzy kultury*

ATRAKCYJNA WŁODAWA

Jeden festiwal – trzy kultury

Festiwal wszystkich Włodawian

Kulturowa wielość

**SMAKOWANIE
DZIEDZICTWA**

TRZY ŚWIATY NAD BUGIEM

*Magiczny
drogowskasz*

*Ksiądz, Pop i Rabin
w jednym mieście żyli*

Trzy kultury jedno miasto

**Miasto
trzech kultur**

W TĘGLU KULTUR

**Trzy kultury
Włodawy**

DZIEDZICTWO KULTUROWE WŁODAWY

Jesienią – raz w roku o Włodawie mówi się nie tylko we Włodawie. Piętnastotysięczne miasteczko jest wtedy na ustach wielu ludzi w Polsce, tętni życiem a to dzięki organizowanemu tu Festiwalowi Trzech Kultur.

Festiwal ten to coroczna, trzydniowa impreza przygotowywana przez Muzeum Pojezierza łęczyńsko-Włodawskiego w ramach programu „Dziedzictwo kulturowe Włodawy”. Celem jego jest przybliżenie i poznanie przeszłości Włodawy z jej wielonarodowościowymi cechami, pokazanie jej niepowtarzalności. Muzeum- główny gospodarz i organizator festiwalu realizuje w ten sposób ekumeniczny program ochrony, edukacji i promocji miejscowej tradycji pogranicza kultur, tolerancji i koegzystencji wyznawców prawosławia, judaizmu i katolicyzmu- twórców dziejów Włodawy. Festiwal jest kolejną ofertą turystyczną dla licznie odwiedzających okolice Włodawy turystów, dla Włodawiaków zaś możliwością lepszego poznania swych korzeni, swojej „małej ojczyzny” oraz zaspokojeniem potrzeby obcowania z wyższą kulturą.

Festiwal Trzech Kultur kontynuowany jest co roku dzięki ściślejszej współpracy Muzeum z Parafią Rzymsko-katolicką we Włodawie i Parafią Prawosławną. Dzięki temu najważniejsze wydarzenia festiwalowe- koncerty, z udziałem znakomitych wykonawców odbywają się w zabytkowych świątyniach Włodawy: zespole synagogałnym, cerkwi prawosławnej p.w. Narodzenia NMP oraz kościele św. Ludwika z remontowanym obok klasztorem oo. Paulinów. Stanowią one najlepszą scenę dla festiwalowych przedsięwzięć.

Niezmienny jest układ merytoryczny festiwalu. Piątek – to dzień poświęcony tradycji kultury żydowskiej, sobota- prawosławnej, niedziela- katolickiej. Taki układ powoduje, że prezentacja kultur staje się bardziej czytelna.

TRZY DNI dla TRZECZ KULTUR –tak najkrócej można scharakteryzować Festiwal.

Symbolem-logo festiwalu jest drzewko, którego trzy, różnokolorowe gałęzie - liście (jasnozielona, ciemnozielona i niebieska) wyrastają ze wspólnego pnia. Drzewko to jest rozpoznawalne nie tylko we Włodawie i wykorzystywane podczas festiwalu – lecz również w przewodnikach turystycznych, reklamujących Włodawę - miasto trzech kultur.

Scenariusz imprezy jest tak konstruowany by festiwal łączył w sobie pokaz, edukację, promocję, prowokację, umożliwiał refleksję i odpoczynek. Stąd różnorodność imprez i wykonawców. W ciągu trzech dni koncertują soliści i zespoły, trwają spotkania naukowe, warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży, otwiera się wystawy, występują teatry. Oprócz religijnych akcentów festiwalu są i prezentacje kulturalne o charakterze obyczajowym, występy grup klezmerskich, degustacja potraw. Festiwalowi towarzyszy też szereg imprez o charakterze wystawienniczo-naukowym – na przykład sprzedaż wydawnictw książkowych i multimedialnych. W 2002r. po raz pierwszy zorganizowano wielki bazar festiwalowy, gdzie można było nabyć pamiątki prezentowanych we Włodawie trzech kultur (judaica, ikony, obrazy). Zróżnicowanie festiwalowych im-

prez jest działaniem celowym, chodzi bowiem by każdy mieszkaniec Włodawy i gość z zewnątrz znalazł coś dla siebie i czynnie uczestniczył w festiwalu.

Wstęp na wszystkie festiwalowe imprezy jest bezpłatny. Narzuca to na organizatorów konieczność załatwiania jak największej liczby sponsorów. Oprócz dużych firm, jak np. PKO BP czy Fundacja im. Stefana Batorego są to małe zakłady włodawskie i osoby prywatne. Ofiarowywane przez nie sumy świadczą o ich akceptacji festiwalu i patriotyzmie lokalnym Włodawiaków.

Frekwencja wzrasta z roku na rok. Z obserwacji organizatorów festiwalu wynika, że szczególnym powodzeniem cieszy się pierwszy dzień poświęcony tradycji kultury żydowskiej. Aby sprostać widzom (najwięcej przyjeżdża z Lublina, Chełma, Warszawy) i zapewnić im jak największą liczbę miejsc do oglądania (wielka synagoga mieści 300 osób) od dwóch lat wprowadzono możliwość oglądania koncertów na telebimach w namiotach, ustawionych na placu muzealnym. Z tej propozycji chętnie korzysta młodzież. Każdy zresztą dzień ma grono wiernych swych odbiorców. Są tacy, co uczestniczą we wszystkich imprezach, inni tylko w tych wybranych. Największa liczba Włodawiaków uczestniczy w koncertach muzyki chóralnej, kończących corocznie festiwal, w niedzielny wieczór. Na długo w ich pamięci pozostały pieśni w wykonaniu „Poznańskich Słowików” pod kierunkiem Stefana Stuligrośa, Chóru Reprezentacyjnego Zespołu Wojska Polskiego czy „Mazowsza”.

Festiwal pozostawia po sobie trwałe pamiątki, chociażby ekumeniczny krzyż prawosławny, „napisany” w 2001 roku przez dzieci katolickie i prawosławne z Włodawy i Bielska Podlaskiego. Po uroczystym poświęceniu go przez Arcybiskupa Lubelskiego i Chełmskiego Abła znalazł on swoje miejsce przy włodawskiej cerkwi.

To właśnie ten dostojnik kościoła prawosławnego, rok później wręczył nam dyplom honorowy z podziękowaniem, gdzie napisał: „Włodawski festiwal w szybkim tempie zdobył wielką popularność społeczną, co jest ważnym osiągnięciem kulturalnym szczególnie na płaszczyźnie ekumenizmu. Jesienne obchody prezentujące historię duchowości tych terenów znakomicie promują miasto Włodawę.”

O potrzebie organizacji festiwalu świadczą nie tylko słowa gości honorowych czy otrzymane nagrody i wyróżnienia (Nagroda Polskiej Organizacji Turystycznej VI edycji „Przebiśnięg”; Nagroda finału V edycji konkursu Fundacji Kultury Polskiej „Małe ojczyzny- tradycja dla przyszłości”, Dyplom honorowy od Państwa Izrael za ochronę dziedzictwa kultury żydowskiej w Polsce) lecz przede wszystkim duża frekwencja na festiwalowych imprezach oraz pozytywna opinia uczestników, w tym wykonawców. Symcha Keller- kantor Łódzkiej synagogi, który dwukrotnie występował w Wielkiej Synagodze powiedział, że „przyjeżdża tu z wielką przyjemnością i zawsze zachowuje dobre wspomnienie. Dzieje się to dzięki niepowtarzalności miejsca występowania, dobrej organizacji i wrażliwej publiczności.”

- Zespół „Di Galitzyaner Klezmerim” - Kraków
- Kapela Klezmerska Teatru Sejneńskiego z Sejn
- „Klezmerzy z Bramy” - Lublin
- Zespół „Kroke” - Kraków
- Chór Synagogi pod Białym Bocianem
- Symcha Keller - Kantor Synagogi Łódzkiej
- Zespół „Yarehma” - Kraków
- Andre Ochodlo - Teatr Atelier im. Agnieszki Osieckiej - Sopot
- Zespół „Irena i klezmerzy” - Kraków

Z historii muzyki żydowskiej

U źródeł muzyki żydowskiej w Polsce legły dwie podstawy - kultura religijna oraz folklor.

Początki żydowskiej muzyki religijnej sięgają czasów biblijnych i dziś trudno powiedzieć, co z owych czasów przetrwało, a co nawarstwiało się na nią przez wieki, by wreszcie stworzyć jej styl i formę, melodykę i koloryt. Do muzyki religijnej przenikały różnorodne wpływy, m.in. pieśni Żydów Europy Zachodniej i Wschodniej, a także muzyka narodów, wśród których Żydzi żyli. Wędrowni kantorzy, często w otoczeniu małego chóru, będącego wokalnym akompaniamentem, przynosili dawne i nowe melodie modlitw i pieśni religijnych. Nie były one wolne od wpływów regionalnych, od folkloru - nie tylko żydowskiego. W kulturze synagogałnej improwizacje kantorów były uważane za rzecz naturalną.

Wśród kantorów indywidualności i wykształcenie muzyczne były zróżnicowane. Niektórzy posiadali wykształcenie seminaryjne, niekiedy także muzyczne. Większość, szczególnie w małych miastach, uczyła się u znanych chazzenów (kantorów). Jednakże wspólną cechą była muzykalność, piękny i silny głos, duże uduchowanie i emocjonalność interpretacji.

Na ziemiach polskich niektórzy kantorzy cieszyli się wręcz legendarną sławą, osiągając popularność i uznanie nie tylko wiernych, ale także nieżydowskiej elity muzycznej. Do takich należał np. zaledwie 13-letni kantor Joel Dawid Jaszuński, zwany „Baal-Bejsyl” (zm. w 1850 r.), którym zachwycił się Stanisław Moniuszko i inni polscy muzycy połowy XIX w.

Do rozkwitu wokalne muzyki synagogałnej w Polsce przyczyniła się przede wszystkim, w XIX w. i na początku XX w., budowa nowych synagog. Im wspanialsza była świątynia, tym większe były starania o jakość wokalne strony nabożeństw. Dzięki poprawie sytuacji materialnej społeczności

żydowskiej i zasobności komitetów synagogałnych i bóżni-
czych wykształciła się na ziemiach polskich cała plejada kanto-
rów. Wielu z nich zrobiło światową karierę, w Europie Zachod-
niej i obu Amerykach.

Oczywiście muzyka synagogałna nie ograniczała się tylko
do działalności kantorów. Polskie synagogi słynęły z doskona-
łych chórów. Były to w zależności od wielkości synagogi chó-
ry kilku, kilkunasto- lub kilkudziesięcioosobowe. Np. chór Wiel-
kiej Synagogi w Warszawie liczył ponad 100 osób i kilku so-
listów.

Na pograniczu twórczości ludowej stoi muzyka chasydzka.
Była ona uprawiana na „dworach” przywódców chasydzkich,
którymi byli znani rabini, tzw. cadycy, czyli świętobliwi. Ich re-
ligijne festyny nacechowane były adoracją Boga, połączoną
ze śpiewem, muzyką i tańcem. Tę osobliwą ideologię scharak-
teryzował jeden z jej rzeczników Nachman Brastawer słowa-
mi: „Chodźcie, pokażę wam nową drogę do Boga. Nie przez
mowę, ale przez śpiew. Będziemy śpiewali i niebo nas zrozu-
mie”. Powstawały więc pełne ekstazy i egzaltacji śpiewy i tań-
ce.

Rodowód żydowskich pieśni i melodii ludowych jest rozma-
ity. Sporo w nim wpływów narodowości wśród których Żydzi
żyli, a więc i folkloru polskiego. Były to zresztą wpływy wz-
ajemne, bo i polski folklor wchłaniał motywy żydowskie lansowa-
ne przez kapele klezmerskie, grające w polskich karczmach, na
weseliskach, a nawet na pańskich dworach.

Nazwa klezmer, a w liczbie mnogiej klezmorim pochodzi od
dwóch słów hebrajskich: „klej” – co znaczy – instrument i „ze-
mer” – śpiewać, muzykować. Początki tego szczególnego mu-
zykowania w żydowskich dzielnicach Europy Wschodniej gu-
bią się w mrokach historii. Dawni klezmerzy grali wyłącznie ze
słuchu, w bardzo prostym, ludowym stylu. Istniało duże zapo-
trzebowanie na takich żydowskich muzykantów. Uświetniali
ono większość radosnych wydarzeń rodzinnych.

Popularnym instrumentem klezmera były skrzypce lub lira,
często przy akompaniamencie tympaonu i wiolonczeli lub ba-
setli. Dopiero w XIX w. pojawiają się inne instrumenty takie jak:
klarnet, saksofon i trąbka.

- **Chór Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej**
- Warszawa
- **Chór Mniszek Monastynu z Gródka** - Ukraina
- **Zespół Kameralny Cerkwi Prawosławnej św. Cyryla i Metodego „Oktoich”** - Wrocław
- **Jan Kierdelewicz** - Warszawska Opera Kameralna
- **Chór Młodzieżowy „Irmos”** - Prawosławna Diecezja Przemysko-Nowosądecka - Sanok
- **Chór Młodzieżowy Parafii Katedralnej pw. św. Mikołaja** - Białystok
- **Zespół Muzyki Cerkiewnej pod dyрекcją Ks. Jerzego Szurbaka**
- **Chór Diecezji Włodzimiersko-Wołyńskiej**
- Ukraina
- **Męski Zespół Wokalny „Kairos”** - Lublin
- **Chór Katedralny Parafii Prawosławnej pw. św. Trójcy z Hajnówki**

Z historii muzyki cerkiewnej

Śpiew sakralny jest nieodłącznym elementem nabożeństwa i bezcennym skarbem nie tylko Kościoła prawosławnego ale i światowego osiągnięcia kultury duchowej. Jednakże w chrześcijańskiej tradycji Wschodu zajmuje on szczególne miejsce. O roli jaką odgrywa w prawosławnym nabożeństwie śpiew świadczy bogactwo jego form i różnorodność melodii.

Śpiew sakralny Kościoła prawosławnego to muzyka śpiewana – bez towarzyszenia instrumentów; jednogłosowa lub wielogłosowa, solowa czy chóralna – zawsze pozostaje w bardzo ścisłym związku z nabożeństwami, a walory artystyczne ustępują miejsca elementowi religijnej kontemplacji – sacrum.

Formy muzyki cerkiewnej wykształtowały się w okresie wczesnego średniowiecza w Konstantynopolu stolicy ówczesnego Cesarstwa Bizantyjskiego – dzisiejszym Istantbule, który w owym czasie był centralnym punktem chrześcijaństwa prawosławnego – „Rzymem” Wschodu.

Wielki wpływ na formowanie się śpiewu cerkiewnego miały dwie tradycje muzyczne: hebrajska i grecka.

Początki muzyki cerkiewnej na ziemiach wschodnio-słowiańskich sięgają X wieku, kiedy to Księstwo Kijowskie przyjęło chrześcijaństwo. Śpiewy cerkiewne powstały tam w wyniku krzyżowania się wpływów bizantyjskich oraz melodii cerkiewnych południowych Słowian tj. Bułgarów i Serbów. Ośrodkami rozwoju tej gałęzi kultury cerkiewnej były katedry metropolitarne, arcybiskupie i biskupie tzw. sobory.

Pierwsze śpiewy cerkiewne we wschodniej Europie nazywały się

„raspiewami” tj. modelami melodycznymi przeznaczonymi na wszystkie części liturgii wschodniej i były jednogłosowe-monodyczne.

W wyniku najazdu na Księstwo Kijowskie Dżangis-chana – centrum rozwoju muzyki cerkiewnej przeniosło się do Nowogrodu. Tutaj nastąpił rozkwit wykonawstwa zawodowego oraz powstały pierwsze kompozycje autorskie (Iwan Nos, Sawa Rogow i in.). Należy w tym miejscu wspomnieć, iż uczniowie Szkoły Nowogrodzkiej wprowadzili na użytek cerkiewny pierwsze śpiewy wielogłosowe. Pod wpływem wielogłosowej muzyki ludowej – ruskiej i ukraińskiej coraz bardziej zaczęła się rozwijać wielogłosowość cerkiewna.

Ważnym wydarzeniem w dziejach zawodowego wykonawstwa muzyki cerkiewnej było powołanie do życia w XVI wieku dwu korporacji: Państwowych diaków i patriarchalnych diaków. W XVII i XVIII w. kiedy centrum rozwoju muzyki cerkiewnej była Moskwa rozwinął się styl koncertujący. Pierwszymi twórcami koncertów cerkiewnych byli: W. Titow i M. Dylecki – uczeń M. Mielczewskiego. Poza tym okres ten przyniósł nazwiska takich twórców jak : D. Bortniański, A. Wedel, S. Dasydow a później po przeniesieniu ośrodka rozwoju do Petersburga S. Rachmaninow, P. Czajkowski, A. Kastalski i inni.

Wiek XX, a właściwie jego 2 poł. jest okresem zainteresowania muzyką Kościoła prawosławnego, podobnie jak w malarstwie sztuka ikony. Polscy kompozytorzy szukają inspiracji do swoich utworów w muzyce cerkiewnej K. Penderecki w „Jutni” oraz R. Twardowski w jego „Małej Liturgii prawosławnej”.

KAIROS

- **Warszawski Chór Chłopięcy** – Warszawa
- **„Poznańskie Słowiki”** Chór Chłopięcy i Męski
Filharmonii Poznańskiej – Poznań
- Zespół Dziecięcy **„Promyczki”**
– Parafia Rozesłania św. Apostołów z Chełma
- Chór Dziecięcy **„Szczygietki”** – Poniatowa
- **Chór Reprezentacyjnego Zespołu
Artystycznego Wojska Polskiego** – Warszawa
- Chór Dziecięcy **„Mały Chór Wielkich Serc”** – Łódź
- Chór **„Trzecia Godzina Dnia”** – Warszawa
- Chór **„Gloria”** – Parafia Ewangelicka
ze Skoczowa
- **Koncerty organowe – Władysław Szymański**
– Mikołów
- Chór **„Lubelskie Słowiki”** – Lublin
- Zespół **„New Life’m”** z udziałem solistki
Natalii Niemen
- Chór Państwowego Zespołu Pieśni i Tańca
„Mazowsze”

O. Leon Chotupka i prof. Stefan Stuligrosz
- Włodawa 2000

POWRÓT PAULINÓW DO WŁODAWY

Od dawna w kręgach paulińskich podnoszono sprawę powrotu Zakonu do Włodawy. Jeszcze w latach sześćdziesiątych ks. Biskup Ordynariusz Ignacy Świrski taki powrót proponował. Starania o odzyskanie kościoła i klasztoru we Włodawie rozpoczął generał Zakonu o. Józef Płatek. Do oficjalnego spotkania z ks. bp. Siedleckim Janem Mazurem doszło 30.06.1981 roku. Ponowiono prośbę w 1988 roku.

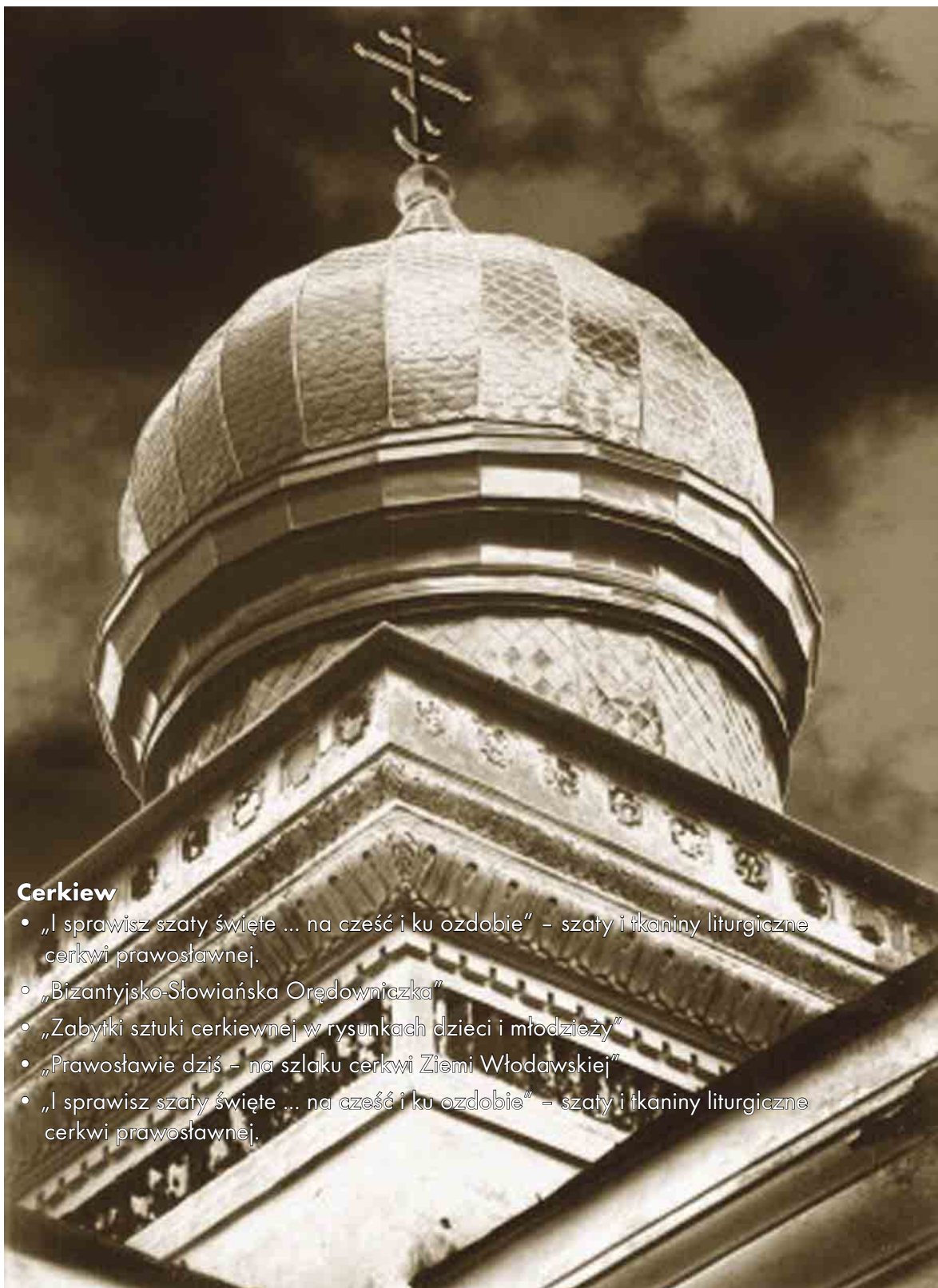
W marcu 1990 roku generałem Zakonu zostaje o. Jan Nalaskowski i to za jego kadencji paulini wracają do Włodawy. Dnia 4 czerwca 1992 roku ordynariusz diecezji siedleckiej ks. bp Jan Mazur wydaje dekret erekcji domu zakonnego Paulinów we Włodawie oraz pozwala na zaangażowanie w pracę duszpasterską w parafii. Pierwszym przeorem po 128 latach reerygowanego Konwentu Paulinów został o. Tadeusz Kubik, podprzeorem i administratorem o. Arkadiusz Niedziółka, katechetami zostali o. Franciszek Podlecki, o. Jan Peteralski i Filip Kotecki. W niedzielę 30.08.1992 roku nastąpił oficjalny i uroczysty powrót Paulinów do Włodawy. O godzinie 10.30 na placu przed kościołem odbyła się uroczysta suma, której przewodniczył o. Generał Zakonu Jan Nalaskowski. W koncelebrze brali udział o. Melchior Królik, wikariusz generalny oraz pierwszy przeor o. Tadeusz Kubik. Mowę powitalną wygłosił w imieniu ks. biskupa ordynariusza ks. kanonik Franciszek Hołda, proboszcz i dziekan włodawski. Homilię głosił o. generał Jan Nalaskowski, który ukazał postugę Zakonu w ekonomii zbawczej Kościoła. Na zakończenie Mszy Świętej mowę powitalną wygłosił burmistrz Włodawy p. Grzegorz Dynkiewicz, który powiedział min.: „że:” spełnia się dzisiaj wola i pragnienie fundatora hrabiego Ludwika Pocięja, radość z powrotu Paulinów, ale i zarazem jest niepokój, bo przecież w ich klasztorze mieści się ratusz miejski”. „Czekamy na was od dawna” takie wrażenie można było odnieść z rozmów z różnymi ludźmi. Ostatecznie ks. bp ordynariusz Jan Mazur wydaje dekret dnia 22 stycznia 1993 roku przekazujący w zarząd parafię św. Ludwika we Włodawie Zakonowi Paulinów w 130 rocznicę powstania styczniowego.

Synagoga

- „W pokoju melameda – nauczyciela szkółki religijnej”
- „W papierze i kamieniu” Motywy symboliki żydowskiej w wycinankach i rysunkach.
- „Tora, rabini i nauczyciele”
- „Włodawa w starej fotografii”
- „Sztetł – miasteczka, których już nie ma”
- „Modlitwy w synagodze”
- „Włodawa – miasto trzech kultur” wystawa poplenerowa studentów Wydziału Architektury politechniki Krakowskiej
- „Świat trzech kultur” – posumowanie konkursu plastycznego (II edycja)
- „Bug – rzeka o wielu obliczach”
- „Świat trzech kultur” – podsumowanie konkursu plastycznego (I edycja)
- Prezentacja prac Bartłomieja Michałowskiego – Lublin

Cerkiew

- „I sprawisz szaty święte ... na cześć i ku ozdobie” – szaty i tkaniny liturgiczne cerkwi prawosławnej.
- „Bizantyjsko-Słowiańska Orędowniczka”
- „Zabytki sztuki cerkiewnej w rysunkach dzieci i młodzieży”
- „Prawosławie dziś – na szlaku cerkwi Ziemi Włodawskiej”
- „I sprawisz szaty święte ... na cześć i ku ozdobie” – szaty i tkaniny liturgiczne cerkwi prawosławnej.

Kościół

- „Oto Matka Twoja” - peregrynacje obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej – fotografie Jana Więcka.
- „Świat wielu kultur” Wystawa poplenerowa. Międzynarodowego Pleneru Malarsko-Rzeźbiarskiego „Kresy 2000”
- „Religijne i patriotyczne zabytki Jasnej Góry”
- „Włodawa – miasto trzech kultur” – wystawa fotograficzna członków Komisji Fotograficznej PTTK
- „Ślady protestantyzmu na Ziemi Włodawskiej”
- „Z Aniołami. Anioły w polskiej tradycji i sztuce ludowej”
- „Śmierć zapomniana”
- „Mała architektura sakralna w krajobrazie ptn.-wsch. Lubelszczyzny”

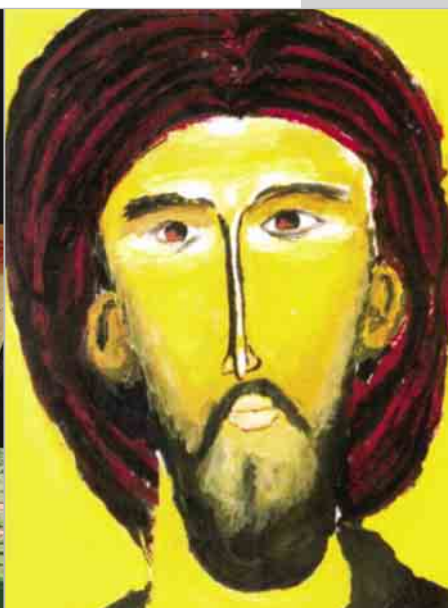
Andre Ochodlo
Włodawa 2003

- Przedstawienie teatralne - **„Dybuk”**
- Teatr Sejneński z Sejna
- Przedstawienie teatralne - **„Był sobie raz”**
- Ośrodek Brama Grodzka Teatr NN
- Przedstawienie teatralne - **„Moniek Przepiórko i inni”**
- Teatr Żydowski z Warszawy
- Miniatury teatralne - Teatr Pantomimy **„Mit”**
- Wrocław
- Improwizacje teatralne - Teatr Pantomimy **„Mit”**
- Wrocław
- Film fabularny **„Fanatyk”**
- Film fabularny **„Pociąg życia”**

Warsztaty

- Warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży kaligrafii hebrajskiej – prowadzone przez Monikę Krajewską
- Katecheza ekumeniczna nt. „Symbole religijne włodawskiej synagogi” – zajęcia aktywizujące prowadzone przez dominikanina o. Marka Kosacza
- Ekumeniczne warsztaty plastyczne „Pisanie krzyża prawosławnego”.
- Katecheza ekumeniczna „Księga Tobiasza” – zajęcia aktywizujące prowadzone przez animatorów Polskiego Stowarzyszenia Pedagogów i Animatorów KLANZA
- Ekumeniczne warsztaty plastyczne „Pisanie ikon prawosławnych”.
- Katecheza ekumeniczna „Jestem ukochanym dzieckiem Boga” – zajęcia aktywizujące prowadzone przez animatorów Stowarzyszenia KLANZA
- Warsztaty plastyczne :Pisanie krzyży i ikon prawosławnych”.
- Warsztaty taneczne dla dzieci i młodzieży „Nauka tańca izraelskiego” - prowadzone przez Monikę Leszczyńską (Zespół „Snunit”)

Wykaz sesji naukowych

- Seminarium „Strategia promocji kultury i turystyki regionu włodawskiego”
- Sesja naukowa „Nadbużańska ekologia kulturowa”
- Seminarium „Miejsce Włodawy w strategii rozwoju województwa lubelskiego”
- Konferencja „Dziedzictwo kulturowe regionów pogranicza”
- Konferencja „Modele ekorozwoju a gospodarowanie zasobami”
- Konferencja „Dziedzictwo kulturowe regionów pogranicza” – II edycja
- Sesja naukowa „Wspólnota kulturowa pogranicza jako dziedzictwo europejskie”

Natalia Niemen
Włodawa 2003

Festiwalowy ekumenizm i liturgia

Szczodrość

Wyjątkowe okoliczności

Dociekliwość

Radość

Dialog

Twój tygodnik
lokalny

super
tydzień
chełmski

Wspieramy kulturę

Festiwal wspierali finansowo
między innymi:

PKO BANK POLSKI

Blisko Ciebie

**FUNDACJA
BATOREGO**

IM. STEFANA

- Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego
- Starostwo Powiatowe we Włodawie
- Urząd Miejski we Włodawie
- Prowincja Gelderland - Holandia
- Kredyt Bank S.A. Oddział w Chełmie
- Polsko-Szwajcarska Komisja Środków Złotowych
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie
- Zamojska Korporacja Energetyczna S.A.
- Ministerstwo Kultury

